

RECENZIÓK
A NAGYVILÁGBÓL
2024/25

RECENZÍÓK

A NAGYVILÁGBÓL

Jönnek, látnak – meg vannak győzve

BORISZ GODUNOV

Almási-Tóth András ötletes rendezésében és értelmezése szerint a *Borisz Godunov* ezen produkciója horrorisz-tikus elemekkel átitatott kortárs thrillerré változik, amely ügyesen egymás mellé rendeli a történelmi kontextust és napjaink eseményeit. Az eredmény egy több idősíkon kibontakozó sokrétű narratíva, amely friss és lenyűgöző olvasatát adja az ikonikus orosz operának. Az előadások mindegyikét Alan Buribayev karmester vezényli, akinek szakértő dirigálása kiemeli Muszorgszkij partitúrájának árnyalatait, precízen és jó érzékkel bejárva a bonyolult érzelmi skálát. Buribayev pálcája alatt a zenekar élénk zenei hátteret fest, amely fokozza a cselekmény feszültségét és drámaiságát. Bretz Gábor Borisz Godunov szerepében ragyogó teljesítményt nyújt, kiválóan adja vissza a meggyötört uralkodó összetett lelkivilágát. Bretz gazdag bariton hangja súlyt ad a karakternek, és kísérteties hitelességgel tárja fel Boris belső vívódásait és múltját. (...) Említésre méltó a produkció kiállítása és látványvilága; Almási-Tóth víziója zökkenőmentesen ötvözi a történelmi esztétikát a kortárs felfogással. (...) Összességében ez a feldolgozás a művészi látásmód és kivitelezés diadala, új életre keltve egy klasszikus operát, amely releváns üzenetet hordoz a mai közönség számára is. Az operarajongóknak és a műfajjal most ismerkedőknek egyaránt kötelező megnézni, felejthetetlen utazást ígér az emberi érzelmek és ambíciók mélyére.

Nadejda Komendatova *(European News Agency)*

A szünet után elképesztő változás állt be. A Grigorijt éneklő tenor, Ódor Botond most Bolondként tűnt fel: elég ügyes duplázás. A Bolond stilizált módon gyilkolta meg az öt gúnyoló gyerekeket, miközben „Heródes cár”-hoz énekelte panaszos félhangjait. A Borisz lelkének mélyén rejlő, gyökértelen, zavaros bűntudat megnyilvánulását nem is lehetett volna jobban ábrázol-ni. Amikor a kórus gesztusai merevebbé, feltűnőbbé

váltak (mozgástervező: Lázár Eszter), a produkció olyan lázálomszerű pszichodrámává vált, mint amilyennek szánták. Nem káosz jött létre, hanem a brutalitás töredezett és végtelen történelmi körforgása, amiből egy megtört zsarnok őrjöngései szűrődnek át. A saját korunkra való utalást nem volt nehéz észrevenni. Bretz mellett, akinek örülési és haláljelenete elképesztően intenzív volt, Palerdi András csodálatosan koncentrált Piment alakított, Kovácsházi István ragyogóan fényes tenorral énekelte Sujszkijt, Alekszej Kulagin pedig remekül adta elő Varlaam bordalát. (...) Mindezek pedig lenyűgöző hatást keltettek Sebastian Hannak monumentális, többszintes, forgó díszletében. Warwick Thompson *(Opera, Egyesült Királyság)* A produkció rendezője, Almási-Tóth András különböző történelmi korokat vegyít, Puskin halhatatlan színda-rabjának alakjait pedig időn és téren kívül létező arc-hetípusokként mutatja be. (...) Az opera látványvilága egy olyan föld viszontagságait próbálja megjeleníteni, amely többször élt át vészterhes időket. Az események elemzésébe beféradt Pimen cellájában különböző korok tárgyai szemétként vannak összehordva, amelyek a későbbi imposztornak, Grigorijnak szolgálnak szelle-mi táptalajul. Minden, ami megtörténik, a történelem része marad, de elrohad, és a múlt eseményeinek újabb értelmezését fogja táplálni. Almási-Tóth elgondolá-sában a horror a pokoli dolgoknak a való életbe való bejutását jelenti.

Ekaterina Borisova *(snob.ru)*

Az OPERA évadának egyik csúcspontját jelentette Modest Muszorgszkij *Borisz Godunov* című operájá-nak új bemutatója, amelyet széles körben az „orosz” nemzeti opera mintapéldájaként tartanak számon. (...) Ennek a megközelítésnek vannak előnyei és hátrányai is. Az 1869-es változat ösztönösebben alkalmazkodott a színdarabhoz. Borisz monológjai jóval bensőségeseb-bek, mint az opera későbbi, grandiózusabb verziói-ban. A történet feszesebben bontakozik ki, mellőzve a lengyel udvari intrikákat és a véres tömegjelenetet. Ugyanakkor hiányzika későbbi változatok látványossága. (...) Az Operaház művészeti igazgatója, Almási-Tóth András a jeleneteket külön felvonásokra bontotta, és szünetet is beiktatott. Rendezése és Sebastian Hannak díszletei az opera fejlődését tükrözik, sok jelenetet nyersen, a kulisszák mögül láttatva. (...) A kiváló magyar basszus, Bretz Gábor ebben az új bemutatóban

debütált Boriszként. Stabil legato éneklése és kitűnő orosz kiejtése egyaránt nagy nemzetközi karriert ígér. Grigorij szerepét Ódor Botond tenor énekelte lendüle-tesen, elegáns színpadi jelenléttel és dinamizmussal gazdagítva a figurát. Pimen szerepében Palerdi András nyújtott megrendítő alakítást. Az Operaház hőstenor sztárja, Kovácsházi István erőteljes alakítást hozott Vaszilij Sujszkij herceg szerepében (...). A lenyűgöző fiatal kazah karmester, Alan Buribayev a partitúra megható és finoman árnyalt előadását dirigálta. **Paul du Quenoy** *(The European Conservative)*

AZ EZRED LÁNYA

Polgár Csaba színrevitelének érdeme, hogy a cselek-ményt elemeli térben és időben, és elhagyta a hazafias elemeket. A sovinizmustól megfosztva *Az ezred lánya* szórakoztató szerelmi történet két egyszerű és ártatlan fiatal között, mindez igazán ihletett zene kíséreté-ben. Az első felvonás díszlete – zárt, zöld árnyalatú tér – halványan felidézte azt a bukolikus környezetet, amelyet a librettó sejtet, és a nyitány kürtjei és fafüvő-sai kifejeznek. A második felvonásban ugyanez a zárt, okkersárga tér már egy palotaterem realizistikusabb benyomását keltette. (...) Összességében semmi sértő vagy meghökkentő nem volt benne; épp ellenkező-leg, dramaturgiailag minden hatásosnak bizonyult. (...) Szemere Zita rendkívül sikeres Marie-t formált meg, mind énekben, mind színészileg. Könnyedén és magabiztosan kezelte a magas hangokat, energikus volt a hadi szónoklatokban, és fergetegesen alakította a második felvonásban az elegáns hölgy szerepét is. (...) Horváth István (Tonio) briliánsan megbirkózott a rette-gett kilenc magas C-t tartalmazó áriával. (...) Előadása azonban nem merült ki a magas hangok kiéneklésé-ben: szenvedélyesen énekelte Marie-val a duettet, és líraian adta elő románcát. Színészként tökéletesen megtestesítette a vidéki, kissé együgyű hősszerelmest. Schöck Atala Berkenfield márkiné szerepében végig uralta a színpadot, gyönyörű, mély, kiegyensúlyozott, bársonyos hangon énekelve. (...) Palerdi András is nagy rutinnal formálta meg Sulpice szerepét: erőteljes hang-gal és hibátlan előadásmóddal énekelt, anélkül, hogy túljátszotta volna a szerepet. Mindketten rendkívül szórakoztatóak voltak.

Josep Maria Rota *(Mundo Classico, Spanyolország)*

FRA DIAVOLO

Az első benyomás: humor és könnyedség. Egy pezsgő mű, amin az elejétől a végéig érződik a színészek lelkesedése. A lendületes, ritmusos kamara-zenekari anyag (szó szerint) dobpergés közepette szólal meg, és kellemes áriákban bővelkedik. Inkább szórakozás ez, mint valódi vígopera, amelyben a (magyar nyelven előadott) áriák váltakoznak prózai részekkel. De micso-da párbeszédék ezek! A rendező érezhetően hozzátett egy kicsit, hogy még pikánsabb legyen a körítés. (...) A cselekmény széleseben halad előre a csupa lelkes szereplővel. (...) Mind kiváló színész, akik teljes erőbe-dobással vetik bele magukat a játékba, és nyilvánvalóan élvezik is azt. (...) Egyszóval, ha a *Fra Diavolo* nem is mestermű, Auber igazi szórakozást ígér: a dallamok kellemesek a fülnek, az előadás pedig a jelmezeket és a díszleteket illetően is igazán szemet gyönyörködtető. Szinetár Miklósnak igaza volt, amikor azt mondta, az opera »zenéje igen fülbemászó és szerethető«. A (telt házas) tapsviharból ítélve Szinetár kétségkívül tudja, hogyan kell meghódítani a közönséget. Az OPERA vezetősége ismét jó érzékkel tűzött ki egy ritkán játszott darabot, ami nagyon is megérdemli, hogy újra felfedezzék.

Pierre Waline *(Le Journal Francophone de Budapest)*

Nagyszerű élmény volt! Kedvesen szórakoztató és nagyon dallamos, ritkán játszott vígopera. A díszletnek játékvárosi jellege volt, ami remekül illeszkedett mind a zenéhez, mind a rendezéshez. A (nagyon kis létszá-mú) zenekar, mindössze 15 fő körül, stílusos kíséretet nyújtott, és bár a önmagában zene nem volt emléke-zetes, rendkívül élvezetes volt, több helyen is finoman utalva Rossinire. A párbeszédék visszafogottak, de hatásosak voltak, néhány jól elhelyezett, posztmodern operai kikacsintással, amelyek még könnyedebbé tették az összhatást. Az energikus alakítások minden szerep-lőtől bőven igazságot szolgáltattak a műnek, és nagyon tetszett a szellemes befejezés, amely hirtelen átlépett a modern marketing és értékesítés világába.

Simon A. Bird *(Opera Reviews)*

KISKALÓZ

„Számos balett-társulatnál merül fel a probléma: miként lehet a legjobban felkarolni a fiatal tehetségeket és a táncrajongók új generációját. A Magyar Nemzeti Balett és a hozzá tartozó Balettintézet lenyűgöző stratégiát követ e kérdés megválaszolása kapcsán. Az elmúlt hétvégén mutatták be ugyanis az Eiffel Műhelyházban harmadik gyermekprodukciójukat, a *KisKalózt*. A négy előadásból álló sorozatban a különböző korosztályú növendékek bőségesen kaptak lehetőséget arra, hogy bemutassák tudásukat a közönségnek, amely ezen a premieren családtagokból, barátokból és sok kisgyermekes családból állt. A szünetben a [Mozdony] csarnokban megfigyelt jelenetek azt bizonyították, hogy a projekt meghozta a kívánt eredményeket. A gyermekek tánclépéseket imitáltak, a kislányok – akik érkezésükkor már tütüt viseltek – izgatottan ugrándoztak. A régi gőzmozdony mögött (...) az ifjú művészek még fiatalabb csodálóikkal fényképezkedtek. Néhány gyerek szeme csillogott, és remélhetőleg hamarosan a balettrúd mellett láthatjuk őket. (...) Bár nem járok rendszeresen Budapesten, felismertem néhány diákot, akik már részt vettek korábbi produkciókban, és érdekes volt látni, hogyan fejlődtek az idők során. Berki Laura, Albert Enikő Zsófia és Pollák Éva Julianna három magabiztos Odaliszket alakított, Varga Lilla Emese nyugodt, koncentrált Kis Gulnare volt Petrovics Léna Kis Medorája mellett. Kiss Lukács Márton – a kevés fiú egyikeként – Varga Hanna Petrával együtt a tatár tánc vidám szólistáiként aranyos párosként tűntek fel a színpadon. A Magyar Nemzeti Balett két profit is küldött: Soobin Lee és Luca Massara *A kalózból* Medora és Ali pas de deux-jével megmutatta, mit lehet kitartással és kemény munkával elérni.”

Ilona Landgraf *(Landgrafon Dance, Németország)*

Kiskalóz

VIII. NAGY IVÁN NEMZETKÖZI BALETTGÁLA

A Tango Harmony Budapest a portugál fado világába kalauzolt minket Vámos Veronika énekesnő közreműködésével: Rafai-Vetési Adrienn *Armadinho* szerzeményére készített azonos című koreográfiáját Porkoláb Cecília táncolta mély átéléssel. A vágyakozás, a nosztalgia, a szomorúság, a fájdalom mellett a szerelmet és az örömet is kifejezésre juttatta, vagyis mindazt, ami ezt a tipikusan melankolikus zenei műfajt jellemzi (...).

A fiatal táncos a Magyar Nemzeti Balettintézet

Kamaraművésze, aki az első olyan növendék,

aki a teljes képzés elvégzése után felvételt nyert

a Magyar Nemzeti Balett tánckarába.

Ira Werbowsky *(Der neue Merker, Ausztria)*

Eifman

A PYGMALION-HATÁS

Boris Eifman *A Pygmalion-hatás* című darabja lélegzet-elállító élmény volt számomra. A Magyar Nemzeti Balett táncosai két, időnként félelmetesen gyors tempójú felvonáson száguldottak végig, majd a tapsrendnél úgy léptek színpadra, mintha csak a bemelegítést fejezték volna be. Le a kalappal! (...) Eifman több mellék-szálat szőtt bele a sokrétű, akciódús történetbe. Zinovy Margolin fém-üveg vázszerkezete gördülékenyen tette lehetővé a helyszínek váltását. A szórakozás garantált volt Olga Shaishmelashvili látványos jelmezeinek köszönhetően (...), valamint a bécsi keringők, polkák, indulók és galoppok gondtalan, derűs világa miatt, különösen mivel a zene és a tánc mintha versenyt futott volna egymással. Néhány lassú pas de deux és szóló lehetőséget adott némi lélegzetvételre, de Eifman olyan sűrűséggel és tempóval mesélt, hogy nem maradt idő a merengésre. (...) A Magyar Állami Operaház Zenekara által előadott muzsika pezsgó és melankolikus elegye Thomas Herzog pálcája alatt teljesen magával ragadott. **Ilona Landgraf** *(Landgrafon Dance, Németország)*

Manon Lescaut

MANON LESCAUT (BUKAREST)

Este a budapesti Magyar Állami Operaház szólistáinak kivételes hangját csodálhatta meg a közönség, valamint az intézmény zenekarát, amely szinte hibátlan hangzással játszott Dénes István karmester vezényletével (...). Ideális verzióját nyújtotta Puccini e fiataalkori operájának, amelyben a nagy zenekart végig remekül kézben tartotta, ugyanakkor minden pillanatban megadta a szólistáknak a kellő figyelmet, támogatta, figyelte őket, sőt, a kis emelvényről is lejött, hogy a közönséggel is interakcióba lépjen, amikor az esetleges taps megszakíthatta volna a mű zenei ívét. Öröm volt nézni egy ilyen karmestert, aki maga is karakterré vált a színpadon. (...) A „félíg szcenírozott” változatban csak a jelmezek érkeztek Budapestről, hogy hitelesebbé tegyék a szereplőket. Hozzátenném, hogy a szólisták

akár farmerben és pólóban is énekelhettek volna, mert énekesi és színészi teljesítményük annyira átlényegítette ezt a koncertszerű előadást, hogy abból valódi színházi élmény született. Soha nem láttam még olyan eseményt, ahol operaénekesek ennyi szenvedéllyel és odaadással léptek volna fel, pusztá jelenlétükkel és játékukkal gazdagítva a színpadot. (...) Micsoda finomsággal, átéléssel, érzelemmel és abszolút odaadással keltette életre Létay Kiss Gabriella szoprán Manon szerepét! Ritkán hallottam ennyire drámai, mégis kifinomult és hiteles értelmezését ennek a szerepnek, mint ezen az estén. Szinte nem is volt szükségem arra, hogy nézzem a színpadi játékot (ami egyébként tökéletes és természetes volt), hogy átérezhessem a figura minden érzését, szenvedését és összetettségét.

Tudor Sicomas *(Republika Kritica, Románia)*

Tudor Sicomas

AIDA

Ez az *Aida*-produkció már a függöny felgördülésekor egyesíti több, különleges művészi kvalitású szakember szándékát. A színekben gazdag, térben plasztikus és szuggesztív díszlet már a monumentális nyitány első hangjainál magával ragadja a közönséget. Hogy a történet később kegyetlen konfliktusba, majd drámába fordul, természetesnek hat, és a kezdeti katartikus varázs nem csökken a látvány és a hallottak változásával. Bár a két primadonna belépése vakítóan erős hatást kelt, a háttér fokozatosan utat enged Eszter Sümegi lenyűgöző énekteljesítményének: olyan Aidát formál, akinek színpadi jelenléte azonnal átsugárzik a nézőtérre. (...) Radamès szerepében Boldizsár László tenor már a kezdetektől a legjobbját nyújtja Aida szerelmeseként, egészen Amneris megjelenéséig: példás ellenfélként Kutasi Judit áll színpadra, aki karizmáját és énektudását illetően is megkérdőjelezhetetlen. Két primadonna, akik riválisok ugyan, de szenvedélyes versengésük kizárólag az előadás összhatását szolgálja, amely a második felvonástól kezdve felejthetetlen és izgalmas élménnyé válik, köszönhetően ennek a két rendkívüli, veleszületett tehetségnek, akiket kifejező színészi játék, énekesi erő és közlőkészség támogat, mindenben megfelelve egy hűséges, ám éber és igényes közönség magas elvárásainak.

Vincenzo Basile Polgár *(Agenzia Radicale, Olaszország)*

Vincenzo Basile

RIGOLETTO

Mókus Attila és Szemere Zita nem egyszerűen csak eljátszották szerepeiket. Szinte átlényegültek Rigoletto és Gilda alakjává a közel háromórás előadás idejére. Elismerés illeti Mókust, amiért nem hangsúlyozta túl a púpos udvari bolond testi torzulását, inkább a belső vívódásaira helyezte a hangsúlyt. Drámai baritonja egyik pillanatban gúnyos, máskor gyengéd, kétségbeesett, bosszúszomjas vagy éppen a gyász súlya alatt összetört: vokális állomásai Rigoletto a saját maga teremtette pokolba való alámerülés kifejezői. Szemere az első percek bizonytalansága után megszabadította hangját minden fátyolosságtól, és szépséggel, érzékenységgel énekelt. *„Caro nome”*-ja csak egy példa volt koloratúrkészségének bizonyítására: könnyedén emelkedett a magas hangokig, miközben finoman tükrözte egy fiatal lány első, tétova szerelmi vágyakozását. (...) Cser Ádám és a Magyar Állami Operaház Zenekara igen otthonosan mozogtak a mű partitúrájának fordulataiban, hol lendületesen, hol sötétén és borongósan előadva a zenét.

George Jahn *(Bachtrack, Egyesült Királyság)*

George Jahn

A SEVILLAI BORBÉLY

Manapság számtalan kiváló előadás születik, éppen ezért egy újabb változatot színre vinni Budapesten igazi kihívás volt. (...) Az eredmény minden várakozásunkat felülmúlta, teljes siker volt. Minden tekintetben siker. Elsősorban az énekesek: kivétel nélkül mindannyian kiválóak voltak, mind énekben, mind színészi játékban. Kiemelkedő a koloratúr mezzoszoprán Balga Gabriella, aki ideális Rosinát alakított. Erőtelmes és tiszta hang, mesterien formálva, magabiztosan uralja a magas regisztert. Az első felvonás híres kavatínájában hozta a tőle várt könnyedséget és ragyogást. De említést érdemel a Grófot alakító Rab Gyula tenor is, aki szintén tiszta és kellemes hangszínnel énekelt, ugyanilyen magabiztosan a magas hangokban. (...) De talán a legnagyobb elismerés a rendezőt illeti. Káel Csaba ezúttal is merész vállalkozásba fogott. Merész... és sikeres. Mert az ötlet, hogy a cselekményt némafilmes háttér előtt játsszák, eredeti ugyan, de elsőre korántsem magától értetődő, sőt meglepő. (...) Az előadás lényegéből mégsem vett el semmit, sőt bizonys értelemben még ki is emelte azt. Ami azonban

a leginkább megmarad bennem, az a humor, amit az énekesek és a rendező belevittek. Finom humor, anélkül, hogy burleszkbe csapott volna át, szinte visz-szafogott, mégis pontos. Olyan humor, amit valószínű-leg maga Rossini sem tagadott volna meg, és ennél nagyobb dicséretet aligha lehetne kifejezni.

Pierre Waline *(Le Journal Francophone de Budapest)*

NIXON KÍNÁBAN

Mielőtt a produkciót elemeznénk, szólnunk kell a térről, amelybe az előadást helyezték. (...) A darab nagy része három emelvényen zajlott. Ezeket időnként egy-mástól függetlenül használták, ami főként a balettje-lenetben volt nagyon hatásos. Máskor a cselekmény az egyik platformról átkerült egy másikra, mint például Pat Nixon látogatásakor. Megint máskor olyan szereplő-ket is láthattunk az éppen nem használt pódiumokon, akik az adott jelenetben nem vettek részt, de a tér ügyes elrendezése jól mutatta, hogy Csou En-laj vagy Kissinger a háttérben is fontos szereplői a játszmának. (...) A teljes tér rafinált és lenyűgöző kihasználása (a hatalmas, elképesztően jó és látszatra dupla méretű énekkarral együtt) csodálatosan érvényre juttatta a monumentális zenét. (...) A hatalmas energiákat Vajda Gergely kiválóan irányította, így a zenekar és a kórus, mint mindig, elismerésre méltó előadást mutatott be, amely minden tekintetben méltó ehhez a műhöz. Reméljük, a jövőben is lesznek még kreatív projektek ebben a térben.

Simon A. Bird *(Opera Reviews)*

A Budapesten látott produkció elsőrangú, minden te-kintetben remek, kezdve a csarnokkal, ahol bemutatták. De vajon opera ez? Szerintem azonnal leszögezhetjük, igenis, ez egy valódi opera. Folyamatosan énekelnek, nincs benne próza, ellenben vannak áriák, kettősök, tercettek és kvartettek, a kórusról nem is beszélve. És persze mindez élőben zajlik, egy nagy méretű zenekar-ral. (...) Időnként a bejátszások megmutatják azt is, ami a hatalmas helyszín különböző részein történik. Lehe-tetlen mindent egyszerre követni ezen a színpadon, így a vetítések is igen hangsúlyosak. Az alkotók a legap-róbb részletekig átgondoltak mindent, és elképzelésük óramű pontossággal működik.

Alexander Zhurbin *(Maszterszkaja, Oroszország)*

A Magyar Állami Operaház először tűzte műsorára a *Nixon Kínában* című operát (...). A művet kísér-leti színházi produkcióként mutatták be az Eiffel Műhelyház Mozdonycsarnokában. (...) Ravasz módon a kiállított vonat tökéletesen illeszkedett az opera repetitív zenéjének energiájához. (...) Kolonits Klára szoprán kiváló Pat Nixon volt, férje legjobb barátja, hű felesége és fizetetlen tanácsadója. Mesteri és csodásan koordinált énektechnikájába egyfajta gyengéd elem is vegyült (...). Nixon elnök szerepében Szemerédy Károly kirobbanó és lenyűgöző módon debütált az összetett személyiségű világvezető magas hangi kihívásokat támasztó szerepében. „News, news!” („Hírek, hírek!”) című nyitóáriáját olyan élvezettel és hatással adta elő, amit az egész opera alatt fenn tudott tartani. Nyári Zoltán tenor Mao Ce-tungként jól megvalósította a karakter Adams által elképzelt magas hangfekvését (...). Mao felesége, Csiang Csing szerepében Rácز Rita szoprán maximálisan bevetette felső oktávjait egy olyan szerepben, amiről Adams úgy nyilatkozott, hogy „nemcsak visító koloratúra, hanem olyasvalaki, aki az opera utolsó felvonásában fel tudja táрни belső fantá-ziaít, erotikus vágyait, és egyfajta tragikus öntudatot is hordoz.” Azat Malik kissé fiatalnak tűnt mint Csou En-laj, ennek ellenére jól kifejezte a világtól megfáradt karakter sóvárgását.

Alexandra Ivanoff *(Papageno)*

Vajda Gergely magabiztosan irányította a Magyar Állami Operaház Zenekarát, és magával ragadó zenét varázsolt. (...) Szemerédy Károly olyannyira magáévá tette Amerika bukott 37. elnökének szerepét, hogy bár cseppet sem hasonlít rá, azonnal hitelessé vált. Kolonits Klára könnyedséggel, bájjal és hibátlan magas hangokkal alakította Pat Nixont. Utóbbiakból Rácز Ritánál sem volt hiány Mao feleségeként, de szóra-koztató és emberközeli alakítása minden várakozás ellenére rokonszenvessé tette a figurát. (...) Sokszínű-ségben nem volt hiány, és nem csak a jelmezek miatt; Mao titkárnői, Kiss Diána Ivett, Fürjes Anna Csenge és Sahakyan Lusine ügyesen kalauzolták a közönséget jelenetről jelenetre.

Jens F. Laurson *(Opera, Egyesült Királyság)*

CARMEN

Georges Bizet *Carmen*jének budapesti előadás felej-tetetlen szellemi és érzelmi élmény, amelyet nemcsak a zene, hanem Calixto Bieito rendező merész víziója is magával ragadóvá tesz. A közönség már az első felvonástól kezdve egy precízen felépített produkcióba csöppen. (...) Bieito *Carmen*-változata nyers és megal-kuvást nem ismerő, kíméletlenül tükrözi a társadalom peremén élők valóságát. (...) László Boldizsár koherens és rendkívül meggyőző Don Josét formált meg. Az ő Don Joséja olyan férfi, akit dilemmák és érzelmek marcangolnak, teljesen felülírva a racionális gondol-kodást. László nagyszerűen ragadja meg a hős belső vívódását, aki szélsőséges érzéseket él át, a szerelemtől és féltékenységtől egészen a teljes összeomlásig. Az ő értelmezésének köszönhetően Don José alakja étellel és drámával telik meg. A néző számára szinte tapint-hatóvá válik az érzelmek és az ész tragikus konfliktusa, amely a hőst a végzetébe sodorja. Sándor Csaba olyan magabiztosságot visz Escamillo szerepébe, amely tökéletesen ellenpontja Carmen és Don José kapcsola-tának. Escamillója erőtől és mágnesszerű vonzerótól duzzadó karakter, éles ellentétben Don José dilemmá-ival és érzelmi labilitásával. Sándor ügyesen formál egy olyan figurát, aki már pusztá jelenlétével vonzza Carmen figyelmét, fokozva a feszültséget közte és Don José között. Alakításának köszönhetően Escamillo nem csupán rivális, hanem a szabadság szimbóluma is, amelyre Carmen annyira vágyik, és ez gazdagítja és fokozza az érzelmek drámai háromszögét. A magyar karmester, Halász Péter vezényletével a zenekar is elismerést érdemel. A zene dinamikus hangulat- és érzelemváltásokon vezeti végig a közönséget. Minden jelenet precízen építkezik a feszültség szempontjából. A hangszerek az érzések teljes skáláját közvetítik a finom melankóliától a vad szenvedélyig. Ennek köszön-hetően a történet drámaisága további mélységet és erőt nyer. A Magyar Állami Operaház előadása Budapesten olyan élmény, amely több szinten gyönyörködtet nem-csak zeneileg, hanem vizuálisan is.

Mariusz Grudzień *(Maestro.net.pl, Lengyelország)*

OTELLO

Az örmény tenor, Hovhannes Ayvaziyan olyan Otellót formált meg, aki nagy színpadi jelenléttel és rendkí-vüli karakterábrázolással nyűgözte le a közönséget. Magabiztos és kiegyensúlyozott volt az *Esultate* során, az első felvonásban Desdemonával közös duettjében pedig költői és kissé nosztalgikus hangvételt adott az *È il fazzoletto ch'io le diedi, pegno primo d'amor* résznek. Uralta a szerepet, jól kidolgozott énekvezetése és vonzó hangszíne teljesen megnyerte a hallgatóságot. Létay Kiss Gabriella szoprán Desdemonát melodramatikus hangnemben alakította, gyönyörű, telt középplágével, bár a mély és magas regiszterei kevésbé voltak erőtel-jesek. Légzéstechnikája és pontos dinamikája viszont szép *Fűzfadalt* eredményezett. Kelemen Zoltán bariton teljes mértékben betöltötte Jágó intrikus szerepét, minden regiszterben biztos hangképzéssel és csiszolt hangszínnel. (...) Az este fő pillére Frédéric Chaslin volt, aki önmagában is értéket adott Verdi zenéjének: a nyitó vihar brutalitásától a Desdemona virágait kínáló kórus eleganciájáig finom és szép hangzással, valamint olyan részletgazdagsággal, amely képes volt a tragédia különböző színeit kiemelni. A zenekar és a ház kórusa nagy magabiztossággal és kiváló színvonalon reagált Chaslin vezénylésére.

Paulo Silva *(Opera World, Spanyolország)*

A Stefano Poda rendezte produkció Frédéric Chaslin vezényletével friss értelmezést kínál a műhöz, erőtel-jes vizuális megoldásokat és mesteri hangszerelést ötvözve. (...) Az előadás ritka szintézisét nyújtja a hagyományos operai monumentalitásnak és a modern, introspektív megközelítésnek, amely felerősíti az *Otello* központi egyetemes témáit: a szerelmet, a féltékeny-séget és az árulást. (...) Stefano Poda rendezése érzéki élmény, amely ügyesen egyensúlyoz Verdi *Otelló*jának hagyományos méltósága és egy látványosan modern esztétika között. (...) Produkciója minimalista, gazdag szimbolikával átszőtt, lehetőséget adva a közönségnek, hogy a szereplők pszichológiai mélységére összpön-tosítson. (...) Frédéric Chaslin karmester figyelemre méltó érzékenységgel és lendülettel hozza elő Verdi partitúrájának teljes érzelmi spektrumát. Értelmezésé-ben a zenei feszültség áramlása folyamatos, miközben dinamikus egyensúlyt teremt a zenekar és az énekesek között. Chaslin finoman visszafogott megközelítése

lehetővé teszi, hogy Verdi intenzív hangszerelése érvényesüljön anélkül, hogy elnyomná az énekeseket – az eredmény szinte zsigeri élmény. A dinamikai és tempóbeli kontrollja lenyűgöző, végig leköti a hallgatót a nyitó viharjelenettől Otello tragikus végéig. (...) A címszerepben Hovhannes Ayvaziyan lehengerlő alakítást nyújt, amely hitelesen ragadja meg Otello hősi nagyságát és tragikus sebezhetőségét egyaránt. (...) Hangja meleg tónusú, telt csengésű, ugyanakkor képes előhozni azokat a sötétebb, érdes árnyalatokat is, amelyek Otello növekvő árulás- és kétségérzetét fejezik ki. (...) Desdemona szerepében Létay Kiss Gabriella törekeny, mégis erőteljes színpadi jelenlétet mutat. Az ártatlan feleség alakját sugárzó tisztasággal formálja meg, amely még fájdalmasabbá teszi Desdemona sorsát. Létay Kiss hangja rendkívüli tisztaságú, gyönyörű, harangszószerű tónussal szárnyal végig Verdi dallamain. Desdemonája a romlatlan jóság megtestesítője, a szeretet világlítótornya, amely élesen szembenáll Otello mindent felemésztő sötétségével. A „Fűzfadal” és az „Ave Maria” a negyedik felvonásban Létay Kiss legmeghatározóbb pillanatai: előadásuk lélegzetelállító, Desdemona ártatlanságát és bánatát szívszorító érzékenységgel ragadja meg.

Nadejda Komendantova *(European News Agency)*

COPPÉLIA

[Harangozó] *Coppélia*-változata a pantomimet, a karaktertáncot és a klasszikus balettet szorosan összefonódó egységgé szövi. (...) A sorozat második előadásán Jakovleva Maria debütált Swanilda szerepében. Lányos bájával, rendkívül kifejező játékaval és technikai kifinomultságával már a kezdetektől elbűvöli a közönséget. Kecs bájjal teli alakítása érzékletesen mutatja meg, mennyire megsebzi a menyasszonyt vőlegénye látszólagos hűtlensége, ugyanakkor elszántan küzd azért, hogy visszaszerezze őt. Jakovleva Maria csodálatos táncos, aki ebben a szerepben karizmájával és kifogástalan technikájával tűnik ki. Scrivener Louis szintén kiváló benyomást kelt Franz szerepében, mind táncban, mind színészi játékban. Első fellépésén magabiztosan oldja meg a technikai kihívásokat és a nehéz emeléseket, és elbűvölő Swanilda sármos vőlegényeként. (...) Még a legkisebb mellékszerepek is nagy gondossággal vannak kidolgozva, és a kiváló szereposztás fontos részletekkel gazdagítja a szórakoztató összképet.

Ira Werbowsky *(Der neue Merker, Ausztria)*

REQUIEM

Giuseppe Verdi *Requiem*je, ez a csodálatos vallásos remekmű mindig is ellenállt az egyszerű műfaji besorolásnak. Az opera és az egyházi zene határmezsgyéjén mozogva évtizedek óta inspirál olyan színpadi feldolgozásokat, amelyek kiemelik drámai erejét. (...) Az OPERA legutóbbi produkciója, Tulassay Ádám rendezésében és Dobszay Péter vezényletével Verdi mesterművét olyan környezetben kelti életre, amely kortárs városi érzékenységgel rezonál. Tulassay rendezése sötéten realista városi díszletbe helyezi a *Requiem*et, amely a halandóság témáját tükrözi egy rohanó, urbánus energiával telített korban. Ez a háttér egy olyan produkció alapja, amely nem pusztán zenei élmény, hanem zsigeri találkozás az élettel, a halállal és mindazzal, ami a kettő között van. (...) Dobszay Péter dirigálása revelációként hat: pontosan ragadja meg Verdi *Requiem*jének szimfonikus súlyát és vokális finomságát egyaránt. A „Requiem aeternam” nyitó suttogásától a „Dies Irae” mennydörgő erejéig minden részletet precizitás és érzékenység jellemez. Tempója mesteri: bizonyos frázisokat hagy kiteljesedni, hogy a közönség teljesen átélhesse az érzelmeket, míg más pillanatokat tüzes lendülettel hajt előre. (...) Ebben a sodró zenei tájban Brassói-Jőrös Andrea szoprán igazi felfedezésként ragyog. Előadása igazi erődemonstráció: technikai pontosságot ötvöz rendkívüli érzelmi mélységgel. Verdi *Requiem*je jelentős kihívások elé állítja szólistáit, Brassói-Jőrös pedig magától értetődő eleganciával birkózik meg ezekkel, mintha szerepe komplexitása természetes volna számára. Hangja végig fénylő jelenlét, amely magában hordozza mindazt a reményt és szomorúságot, amely Verdi látomásában rejlik. (...) Ez a *Requiem*-előadás minden szinten diadal. Azáltal, hogy az oratóriumot modern városi közegbe helyezi, Tulassay és Dobszay olyan verziót hozott létre, amely közvetlenül szól a mai közönséghez.

Nadejda Komendantova *(European News Agency)*

TURANDOT

„A *Turandot* bármelyik produkciója jelentős kihívás elé állítja az operatársulatokat, a kórus és a zenekar hatalmas méretei, valamint az embert próbáló főszerepek miatt. A Magyar Állami Operaház Énekkara kiállta a próbát, hiszen elképesztő hangerővel, de ahol szükséges volt, finom árnyalatokban gazdagon

szólalt meg. (...) Külön említést érdemel a Gyermekkar, akiknek tisztán csengett a hangja. Halász Péter első vendégkarmester pálcája alatt a Magyar Állami Operaház Zenekara Puccini – harmóniákat tekintve – legfejlettebb partitúrájának minden komplexitását megmutatta. (...) Turandot szerepében Sümegi Eszter fényes hangja áthatóan érvényesült Puccini tekintélyes zenekari hangzása mellett. László Boldizsár tenor hasonló hangerővel és erős színpadi jelenléttel keltette életre az életmű legnehezebb hősét. A legmegkapóbb és legszebb teljesítményt a Liùt alakító Pasztircsák Polina szoprántól láthattuk, akiben csodás hang párosult kiváló szövegformálással és azzal a szándékkal, hogy emlékezetes, megható alakítást nyújtson. (...) Ez az új *Turandot* a társulat jelentős teljesítménye, amely különleges lehetőséget nyújt: átélhetünk egy olyan befejezést, ami nagyobb összhangban van a kapcsolatokról vallott kortárs vélekedésekkel, és ki tudja, talán Puccini saját, félbeszakadt szándékaival is.”

Gianmarco Segato *(La Scena Musicale, Kanada)*

Barta Dóra rendező-koreográfus a Berio-féle változatban megmutatja, hogy a tatár Kalaf herceg inkább hatalomra, mint szerelemre vágyik. Olvasatában Turandot és Kalaf története az uralkodó dinasztia túlélésért folytatott politikai intrikákról szól, amelyben Turandot csupán a császári érdekek egyik eszköze. (...) Mindkét előadás karmestere Halász Péter, a Magyar Állami Operaház vezető vendégkarmestere volt, aki endkivüli precizitással dirigálta Magyar Állami Operaház zenekarát. A pentaton hangzás, amely láthatatlan elemként szövi át Puccini Turandotját, Halász Péter tolmácsolásában tündököl, egyensúlyozva az elsöprő, drámai ívek és rövid tempók között, különösen az együttesek esetében. Csiki Gábor a kórust gondosan felkészítette a produkció által megkívánt sokrétű feladatra, ahogyan Hajzer Nikolett a gyermekkart. (...) Turandot két tolmácsolóját több mint 25 éve nagy érdeklődéssel követem, úgyhogy rendkívül nehéz objektíven megítélni őket. Sümegi Eszter, aki pályafutása elején Liùt is énekelte, most a legfontosabb Puccini-, Verdi-, Wagner- és Strauss-szerepek után érkezett meg Turandot embert próbáló szerepéhez. Ez a kivételes művész ismét bizonyította magabiztosságát a forte részeknél, és csodálatos legato frázisokat produkált a líraibb jelenetekben. Rálik Szilvia Turandotját borotvaéles magasság jellemezte, amellyel hiába próbálta megfélemlíteni

Kalafot a találós kérdéseknél. Mindkét előadás hosszúan tartó taps kísérte, és számos bravó-kiáltás jutalmazta a címszerep mindkét előadóját. **Harald Lacina** *(Der neue Merker, Ausztria)*

Ez a figyelemre méltó operaház már önmagában elegendő indok arra, hogy megtekintsünk Budapesten egy operát – talán a legjobb indok, de más érvek is szólnak emellett. Például a fantasztikus akusztika, ülünk akár a harmadik emeleten vagy zsöllyében. És természetesen ott van a kiváló zenekar is, amely általában nem marad el a Bécsi Állami Operaház színvonalától. Azok számára pedig, akik menekülnének a rettegett rendezői színház elől, a Magyar Állami Operaház igazi menedéket kínál. Az előadások visszafogottak, de nem porosak, hanem egyfajta kortárs esztétikát közvetítenek. Összességében inkább józan és konservatív megközelítést kínálnak, ahogyan a hagyományos operajátszást elképzeljük. (...) Tihanyi Ildi díszletei és a jelmezei lenyűgöző összhatására emlékezni fogunk: tetszetős, enyhén érzéki, de nem különösebben provokatív. Tihanyi kedvelt színeinek – a fehér, szürke és mélyvörös – elegáns keveréke letisztult vonalakkal ötvözve egyfajta történelmi futurizmust idéz.

Jens F. Laurson *(Die Presse, Ausztria)*

FALSTAFF

Az előadás sikerének kulcsa Péter Kálmán basszbariton Falstaffja. Ő testesíti meg Verdi és Shakespeare öntelt lovagját, akinek önimádata határtalan. Amikor „birodalmáról” énekel – ami valójában csak kidomborodó sörhasa –, Kálmán árasztja magából azt az önteltséget, amely végül könyörtelen gúnyolódáshoz és a bukásához vezet. Mély, öblös hangszíne mellett a budapesti születésű művész kiválóan bánik a szöveggel is, ami kulcsfontosságú egy olyan műben, amely tele van kétértelműséggel és szójátékokkal. Falstaff teljesen biztos benne, hogy a nők engednek majd tévképzeteinek, de Alice, Meg és barátnőjük, Mrs. Quickly túl okosak ahhoz, hogy csapdába essenek. Különösen, ha olyan intelligenciával és szellemességgel formálják meg, mint Tuznik Natália Alice szerepét. Dior ihlette „new look” stílusú ruháiban ragyogva a szoprán gyönyörű ívekkel tölti meg a szerep dallamait, és pattogóan adja elő a gyors szövegrészeket. Meg szerepében Melinda Heiter mezzoszoprán gyönyörű lírai hangszínt kölcsönöz

az együttesekben. Mrs. Quickly szerepe igazi ajándék, és Gál Erika mindent kihoz belőle, amit csak lehet. (...) A kórusnak sokáig kell várnia nagyjelenetére az opera vége felé, de lenyűgöző a szellemes közbeszólások pontosságáa és a szinkronizált mozdulatok hatása, ahogyan köpönyeges, szarvas alakjaik Falstaff körül ólálkodnak és döfködik a földön fetrengő lovagot. Héja Domonkos jó együttest irányít a színpadon és a zenekari árokban egyaránt. Ez Verdi egyik legkifinomultabb partitúrája, villámgyors tempójával és többszólamú együtteseivel. A Magyar Állami Operaház Zenekara további finom réteget tesz a varázslatra ebben a rendkívül kielégítő felújításban. **Gianmarco Segato** (*La Scena Musicale*, Kanada)

A VÍG ÖZVEGY

Nagyon is nyomós oka van annak, hogy ez a balett 50 évvel a születése után is 20 különböző társulat repertoárján szerepel. Látványában (Peter Docherty) pazar, zeneileg (Lehár Ferenc) derűs, helyenként komikus, és igazi maratoni kihívás a nagy létszámú szereplőgárdának. (...) Az eredmény időtálló elegy: ragyogó pas de deux-k, lendületes együttesek, a főszereplők számára táncban és színészi játékban is kiváló lehetőségek, valamint rendkívül szórakoztató karakterszerepek. Hynd mindig is kiválóan értett a történetmeséléshez, s bár a cselekmény tele van fordulatokkal és meglepetésekkel, sosem kétséges, hogy mi történik éppen. (...) Wakabayashi és Rónai hibátlan időzítéssel birkóztak meg a lábmunkák bonyolultságával és a gyors irányváltásokkal – ami elengedhetetlen Hynd veleszületett muzikalitása folytán. Később találkozzunk a részeg Danilóval egy igazán nehéz nyitó szólóban: bonyolult koreográfiai szakaszokat kell előadni látszólag ittas állapotban, miközben fenn kell tartani a mozgás képességének látszatát (és Timofeev remekelt!). (...) Tanykpayeva káprázatos szólót táncolt, kivételes kontrollal és gyönyörű *épaulement*-nal, ami halványan a híres *Raymonda* harmadik felvonásának variációjára emlékeztetett, ahol az elegancia és a magabiztosság a legfontosabb. (...) A *víg özvegy* jókedvűen, feldobott hangulatban engedi haza a közönséget. A teljes együttes kitűnő táncteljesítménye, első osztályú szólistákkal kiegészülve, méltán érdemelte ki a fülsüketítő ovációt, amikor legördült a függöny. A Magyar Állami Operaház Zenekara pedig Paul Marsovszky vezényletével egyszerűen lenyűgöző volt.

Deborah Weiss (*Bachtrack*, Egyesült Királyság)

A gyors ütemek, amelyek megnyitották múlt szombaton A *víg özvegy* felújítását a budapesti operaházban, lendületes előadást ígértek, és a következő két és fél óra valóban étellel teli volt. (...) Szombaton Glavari Hanna szerepét Tatyjana Melnyik táncolta, akinek báli belépője Odile-ra emlékeztetett, de annak minden gonoszság nélkülül. Mesterien használta legyezőjét: hol Danilo kikosarazása miatt csillapította vele haragját a hölgy-válasz során, hol a közönség tapsát legyezte vele magára. (...) Danilo gróf (Mikalai Radziush) vakmerővé vált, ha részeg vagy dühös volt. Az a vehemencia, amellyel a Maxim’s-ban a földre hajította köpenyét, kissé ördögi volt, de amikor Hanna a záró pas de deux-ben karjaiba omlott, kiderült, hogy ő a lehető legjobb partner. (...) Amikor a vasárnapi matinén Hanna (Maria Beck) hirtelen szembetalálta magát Danilóval (Balácsi Gergő Ármin), ösztönösen megsimította az arcát, a régi intimitás reflexeként. Mindketten hibátlanul táncoltak, emellett erős színészi játékukkal is kitűntek. Balácsi remekelt, amikor a részeg, modortalan nőcsábászt formálta meg a pantomimben. (...) Külön elismerés illeti Kiyota Motomit, a karaktertánc vezető férfi táncosát lendületéért és ugróerejéért, valamint Ronald Hyndot is – a kilencvenhárom éves koreográfus Budapestre utazott, hogy jelen legyen az első előadáson, és meghajoljon a függöny előtt. A Magyar Állami Operaház Zenekarát mindkét előadáson Kollár Imre vezényelte. Talán mivel Lehár osztrák–magyar zeneszerző volt, a zenekar otthonosan érezte magát muzsikájában.

Ilona Landgraf (*Landgrafon Dance*, Németország)

A ragyogó felújítás középpontjában a budapesti Operaházban Melnyik Tatyjana alakítása áll a címszerepben, aki sikeresen egyensúlyoz a ragyogó díva és a gyengéd, érzékeny szerelmes nő között. Elegáns és kifejező megjelenésével Glavari Hannaként lenyűgöző. Szinte minden más szerepet is debütáló művészek formálnak meg: Radziush Mikalai Danilo grófként ellenállhatatlan sármőr (...), ő is kiváló mind tánctechnikájával, mind érzelmi mélységével. (...) A balettkar nagy lelkesedéssel és energiával adja elő a számos együttes jelenetet, és a zenekar Kollár Imre vezényletével friss lendülettel szólaltatja meg a jól ismert dallamokat. Az angol balett nagy mestere, Ronald Hynd sem hagyta ki az alkalmat, hogy személyesen felügyelje a próbákat, és maga állítsa színpadra a produkciót — a 93 éves (!)

koreográfust a közönség jogosan ünnepelte lelkes tapsal a függöny legördültekor a táncosokkal együtt. **Ira Werbowsky** (*Der neue Merker*, Ausztria)

MACBETH

Rendkívül ügyesen kitalált, fordulatokban gazdag cselekmény, tele szürreális jelenetekkel (jelenések, alvajárás, boszorkányok közbeavatkozása), mindezek miatt azonban nem könnyű színpadra állítani ezt a művet. (...) A színházi rendezőként végzett Matthew Wild, aki Shakespeare nagy csodálójaként tekint magára, erőteljesen kívánta közvetíteni a mű „lidérces” oldalát, hangsúlyozva a férfi szerepek befolyását, ugyanakkor nem feledkezve meg Lady Macbeth lenyűgöző, mesterkedő, de a bűntudattól felemésztdőd karakteréről. Mindezt a díjnyertes német tervező, Sebastian Hannak szimbolikusnak szánt díszletébe helyezte el. A produkcióban kiváló énekeseket láthatunk, köztük elsősorban a grúz baritont, George Gagnidzét említeném, aki a New York-i MET-ben is rendszeresen szerepel, és elismerést szerzett a világ számos operaházában. Az aljas és korrupt Macbeth megformálójának partnere Boross Csilla lírai szoprán. (...) Lady Macbeth szerepe köztudottan nehéz, különösen igényli a magas légében való könnyedséget, és az igényes előadásmódot. Igen megterhelő feladat, nem könnyű egy olyan énekes számára, aki a lírai repertoár nagyívű dallamaihoz szokott. A magyar szoprán azonban teljes mértékben átérezte karakterét, ragyogóan teljesített, erőteljes hanggal énekelt, és rendkívül otthonosan mozgott a magas regiszterekben. A többi szereplő is kiváló volt. (...) A szólistákat és a kórust egy olyan zenekar támogatta, amely igazán gazdag hangzással bír, és amelyet a mindössze 29 éves Rajna Martin vezényelt, méghozzá igen energikusan. Zeneileg tehát egyértelmű sikerről beszélhetünk. (A csúcspontok közül emlékezetes volt például a boszorkányok őrjöngő balettje a harmadik felvonás kezdetén.) (...) A rendező élénk, színes előadást kínált nekünk ezen az estén, amely tele volt váratlan felfedezésekkel. A díszlet például egyszerű, díszítetlen háttér, amely időnként vetítővászonként szolgált, s amelyet egy hosszú rámpa zárt le, amin a statiszták mozogtak. Mindezt gyönyörű, hangulatteremtő világítás egészítette ki. A statiszták közül kiemelkedtek a boszorkányok jól megformált karakterei, akik elég félelmetesek voltak

ahhoz, hogy borzongást keltsenek, és kimeríthetetlen energiával a kezdetektől a végéig mozgásban maradtak. Összességében egy újszerű *Macbeth* előadás jött létre, amely lenyűgöző, és egyértelműen elnyerte a lelkes közönség tetszését a teltházas előadáson. **Pierre Waline** (*Le Journal Francophone de Budapest*)

[Az alkotók] koncepciója, amely szembehelyezkedik a hagyományos romantikus elképzelésekkel, és nem kerüli a provokatív pillanatokat sem, sok gondolkodnivalót ad – beleértve vitatottabb témákat is. Matthew Wild célja az volt, hogy Verdi operáját közelebb hozza az eredeti shakespeare-i hangulathoz, különösen a jelmezek tekintetében (gondoljunk csak a skótkockás kiltbe öltöztetett szólistákra és kórusra), valamint a történelmi közeg megidézésében. Ugyanakkor nem törekedtek a 11. századi Skócia korhű illúziójának újraalkotására, sokkal inkább valami olyasmit akartak megmutatni, ami a Skócia és Nagy-Britannia közti kapcsolatok történetéből ered. (...) A budapesti *Macbeth* két pillérre épül: a látványvilág kreatív kialakítására – s itt nem a hátsó függönyre vetített gyakori erdőképekre gondolok (amelyeknek különös jelentőségük leginkább a darab végén van, amikor a birnami erdő megmozdul) –, valamint a karakterek kidolgozottságára. A díszletnek erős és problematikus vonásai is vannak. A legfigyelemreméltóbb az a gondolat, hogy egy fehér, ferde lejtőt világítanak meg, majd színeznek be, amelyhez később egy másik is társul alulról, egy fekete horizont előtt. A főszereplők ezen a rámpán közlekednek, amelynek lépcsői a nézőtérről csak sejtethetők – mintha sötétségből a sötétségbe tartanának. (...) Minél több fejtörést – néha zavaró, néha drámaian ható elemet –hoz a rendezés és a látványvilág, annál közvetlenebbül és célirányosabban hatol a zene lényegébe a mindössze 29 éves Rajna Martin, aki 2023 nyara óta a Magyar Állami Operaház első karmestere. (...) Rajna tehetsége valóban rendkívüli – koncepcióban, valamint a zenekar és a színpad közti természetes tekintély alkalmazásában egyaránt. A karmester Verdi partitúráját nemcsak hangjegyekként, hanem tartalommal megtöltve értelmezte, tükrözve a színpadi helyzeteket, a főszereplők összetett lelki folyamatait. Kifejezősmódja rétegzett volt, gazdag színekben, dinamikában, tempókontrasztokban. A Magyar Állami Operaház Zenekara kiváló együttes, amely teljes erőbedobással és koncentrációval képes

követni a karmester szándékait. Itt kell megemlíteni a színház énekkarát is (karigazgató: Csiki Gábor), akik technikai felkészültségükkel, szín- és dinamikabeli árnyaltságukkal, valamint kifejezőerejükkel tűnnek ki. (...)

Pavel Unger *(Opera Slovakia)*

Zenei és drámai szempontból is kiváló délelőtt volt. Rendkívül intelligens rendezésről beszélhetünk, amelyet egy olyan valaki vitt színre, aki nemcsak mélyen ismerte a darabot, hanem ezt a produkció természetével és stílusával is képes volt összehangolni. Először is, Lady Macbeth gondos pozicionálása (a híres alvajáró jelenetig) gyakran fizikailag más szereplők, különösen Macbeth fölé emelte őt a színpadon, jelezve ezzel a kapcsolatukban betöltött hatalmát. (...) A díszlet egyik legfeltűnőbb elemét, a lejtős, átlós lépcsősort rendkívül hatékonyan használták ki, különösen akkor, amikor három külön részre lett osztva, így Macbeth és Lady Macbeth egymástól való eltávolodása vizuálisan is rendkívül erőteljes ellenpontját adta a drámának. (...) Számomra a boszorkányok megjelenítése és szerepeltése volt a produkció csúcspontja. Mindig is problémásnak éreztem az őket ábrázoló zenét, mivel számomra az túlságosan vidám, diatonikus és túlzottan ritmikus, ami szembe megy drámai szerepükkel és lényegi természetükkel. Az a rendezői elv, hogy a boszorkányok rángatózó, epilepsziás mozdulatokkal jelenjenek meg, sokkal inkább nyomasztóvá tette őket (és jól illeszkedett a zene alapritmusához is). Ehhez jöttek még a kosztümök, amelyek szintén kiválóak és kísértetiesen nyugtalanítóak voltak.

Simon A. Bird *(Opera Reviews)*

BÁNK BÁN

A dramaturgiai sablonosság ellenére a viszonylag rövid *Bánk bán* legnagyobb erénye kétségtelenül az izgalmas zenéje! (...) A tapasztalt László Boldizsár mindent vitt, amikor Bánk karakteréről átgondolt portrét vázolt fel, amely a második felvonás híres hazafias áriájában, a „Hazám, hazám”-ban csúcsosodott ki. Mellette a két női főszereplő kapta a legfontosabb és legnehezebb énekszólamokat, különösen Melinda, akit Zemlényi Eszter szoprán alakított. Kiegyensúlyozott regiszterekkel,

angyali magas hangokkal, stabil mélyekkel, vala-mint példás koloratúrával a végletekig nehéz őrülési jelenetben, amely Thomas *Hamlet*jének Ophéliáját és Donizetti *Luciá*ját idézte, megrendítően világított rá Bánk tragikus feleségének dilemmáira. A másik pólust, a tekintélyes Gertrudis királynét, hatalmas színpadi jelenléttel és szigorú vokális intenzitással, bár meglehetősen észrevehető vibratóval, a kiváló mezzoszoprán, Komlósi Ildikó formálta meg. (...) Függetlenül attól, hogy a magyar nyelv gördíti a legnagyobb akadályt a *Bánk bán* szélesebb körű elterjedése elé, egyetlen zeneszeretőt sem szabadna megfosztani attól az örömtől, hogy – ha csak egyszer is – élőben hallhassa ezt a gyönyörű művet!

Eftychios Horiatakis *(Athinorama, Görögország)*

Óriási öröm volt visszatérni Budapestre, ebbe a lenyűgöző városba, és látni a gyönyörű Andrássy úti Operaházban a legfontosabb magyar nemzeti operát Erkel Ferenc *Bánk bán*ját. (...) Akárcsak a tavalyi *Hunyadi László*-kritikában, most sem tudom eléggé hangsúlyozni, milyen öröm egy olyan operaházban előadást látni, ahol nem tudott gyökeret verni az a „eurotrash”, az ostoba sznobizmus és egójáték, amely sajnos manapság a nyugati operavilágot uralja. A budapesti Opera minőségi, stabil társulattal büszkélkedhet, amely minden operaház alapja, komoly és lelkes munkával, jól képzett énekesekből álló együttesel, sztárok nélkül, akik azonban együtt, alázattal szolgálják a zenét, semmi mást, tisztelettel és megbecsüléssel adóznak a zeneszerző és műve iránt. Imádtam látni, hogy a finálé tapsrendjénél a primadonna virágcsokrot kapott, ahogy mindig is szokás, ami – azzal együtt, hogy a szoprán szólista kézen fogja a karmestert és kihúzza meghajolni – egyes tájékozatlanok szerint szexista! Csodálatos! A protokoll és az udvariasság semmi más, mint a logika és a józan ész termékei egy civilizált világban. Az a pillanat, amikor a főhős tenor, Bánk bán a második felvonás elején elénekelte grandiózus áriáját, olyan sorokkal, mint „Hazám, hazám, te mindenem!” és „Te hős magyar hazám!”, rendkívül megható volt. Láttam, ahogy a közönség dúdolta a dallamot, és végtelen tapsal jutalmazta. (...) Kovácsházi István tenor, aki szilárd hírnévvel rendelkezik mint az Állami Operaház kama-raénekese és Liszt Ferenc-díjas művész, megfelelően

tolmácsolta szerepet, sötét, telt hangszínű tenorjával, baritonba hajló tónusokkal és hősies mélységgel, bár kissé visszafogott magas regiszterrel. Bánk bán talán kevésbé karizmatikus, de a rutinos tenor odaadása, hangsúlyai és színpadi jelenléte vitathatatlanok voltak. (...) A fiatal Teremi Dárius zenei irányítása a nagy-szerű zenekar élén hatásos, szilárd volt, különösebb árnyalatok nélkül, de kellő színházi alapokkal. A kórus ragyogóan teljesített rugalmasságával, összhangjával és homogén hangzásával. Különösen lenyűgöző volt a nagy hazafias ima, amely őszintén, túláradoán és intenzíven szólalt meg.

Raúl Chamorro Mena *(Codalario, Spanyolország)*

ANNA NYETREBKO – YUSIF EYVAZOV GÁLA

A gála nemcsak csillogást, virágokkal díszített színpadot és a gyönyörű, drága ruhák váltakozását kínálta, hanem rengeteg jó zenét is! Kizárólag Puccininek szentelték, mégis elkerülte a kitaposott ösvényt: rendkívül sikeres válogatást nyújtott a verizmus vezető zeneszerzőjének ismert és kevésbé ismert áriáiból, duettjeiből, zenekari részleteiből, sőt, még teljes opera-jelenetekből is. (...) Minden előadásban élvezhettük az orosz szoprán telt, érzéki hangszínét, stabil technikáját, dallamformálását, legatoérzékét (...), valamint az azerbajdzsáni tenor erejét, fémes hői hangját és hangterjedelmét (a nyilvánvaló határok és a legdráma-ibb részeknél érzékelhető ércesség ellenére). Mindket-jük énekét áthatotta a színpadiasság és az érzelmi töltet. (...) A pozitív benyomásokat tovább erősítette az a nagyszerű odafigyelés, amelyet Mazza a színpad hátsó részén elhelyezkedő Magyar Állami Operaház Zenekarával a *Turandot* vagy a *Manon Lescaut* zenekari részleteinek, de különösen az ifjúkori opera, a *Lidércek* izgalmas Boszorkánytáncának előadásakor tanúsított. Összességében csodálatos este volt, amelyet méltán igazolt a lelkes magyar közönség fogadtatása, amikor újra és újra visszatapsolta a szólistákat a színpadra.

Eftychios Horiatakis *(Athinorama, Görögország)*

MANON

A budapesti premieren Tanykpayeva Aliya és Timofeev Dmitry táncolta a főszerepeket, és még most, tíz évvel később is kiváló az, ahogyan Manont és Des Grieux-t megformálják a színpadon. Aliya Tanykpayeva hitelesen jeleníti meg Manon átalakulását: a Des Grieux-be vakon beleszerető lányból fényűző csábítóvá válik, aki játszik a férfakkal. (...) Timofeev Dmitry elegáns fiatal-emberként nyűgöz le mint könyvekbe temetkezett diák, akinek élete váratlan fordulatot vesz, amikor találkozik Manonnal. (...) Tanykpayeva Aliya és Timofeev Dmitry érzelmi intenzitás és kifejezőerő tekintetében itt valami rendkívülit alkotnak, olyan táncbéli karakterábrázolást hozva létre, amely egyszerre lenyűgöző és mélyen megindító. Ahogyan korábban a bemutatón, úgy most is Kesselyák Gergely vezényelte lendületesen a kiváló zenekart. A közönség el volt ragadtatva.

Ira Werbowsky *(Der neue Merker, Ausztria)*

CARMINA BURANA

Az általam látott előadás minden dimenziójában lenyű-göző és magával ragadó volt. Bogányi karmester egész lényében hordozza a partitúra minden másodpercét, és a legmagasabb szinten teremt szépséget, izgalmat és művészetet. A kórusok – a Magyar Állami Operaház felnőtt és gyermekkara egyaránt – rendkívül lenyűg-zőek voltak. Az összetett, régi latin, német és francia szövegeket fejből énekelték. Korábbi zene- és énekta-nárként, aki minden korosztályt tanított, különösen meghatottak a gyerekek: kristálytisztá intonációjuk és bájos színészi játéuk könnyeket csalt a szemembe. Hatalmas dicséret illeti a három balett-táncost is, akik a függőlegesen megosztott színpad felső rétegében fantáziadús koreográfiával adtak további értelmézést a zenének és a szövegnek. A zenekar is teljes mértékben támogatta a karmestert, és ezáltal a koncepciót. A három szólista magas színvonalon oldotta meg a zene és a dráma előadásának kihívását, ami technikailag nehéz helyzetet jelenthetett számukra. Külön elismerés illeti Nagy Gyula baritont, aki megőrizte éneke szépségét (beleértve némi lírai falzettót is az egyik dalban), annak ellenére, hogy az est első felében két áriát is énekelt a *Don Giovanni*ből.

Agnes Kory *(Seen and Heard International)*

MARIO ÉS A VARÁZSLÓ / A KÉKSZAKÁLLÚ HERCEG VÁRA

Ennek a két egyfelvonásos operának a párosítása teljes mértékben indokolt, elgondolkodtató és izgalmas. (...) Galambos Péter rendező lényeglátóan és figyelemre méltó színházi érzékkel mutatja meg mindkét opera lényegét. (...) A két opera zenei megvalósítása messze meghaladta azt, amit egy operaházban elvárhat az ember. Élethosszig tartó operarajongóként tudom, hogy ami elromolhat egy operaelőadásban, az általában el is romlik. Itt azonban nem: a karmester és a szereplők kivételesek voltak. Bretz Gábor lenyűgözött bravúros teljesítményével. Ő volt Cipolla a Vajda-darabban, folyamatosan énekelt és játszott a színpadon. A szünet után pedig már Kékszakállú volt. Nem tudom, hány percet énekelt Bretz az este folyamán, de biztosan többet, mint amennyit akár a leghosszabb Wagner-szerepek is igényelnek. Ennek ellenére Bretz technikája és állóképessége semmilyen visszafogottságot nem mutatott Vajda művében vagy kimerültséget a Bartók-operában. Végig szép hangon, tisztán intonálva és nagy muzikalitással énekelt. Mester Viktória pedig mintha Juditnak született volna. Olyan hatást keltett, mint a sebezhető, de kíváncsi nő; úgy szólt, ahogyan azt Balázs Béla költő és Bartók Béla zeneszerző valószínűleg elképzelték. Egyetlen pillanatra sem jutott eszembe, hogy Mester Viktóriát nézem; Juditot láttam, és az ő igazságkereső küzdelmét... egyetlen hamis hang nélkül. (...) Kovács János karmester igazi ritkaság: nagyszerű dirigens és nagyszerű muzsikus, aki hosszú évek tapasztalatával bír. Művészi integritása páratlan. Vezényelével a Vajda–Bartók este valóban varázslatos volt.

Agnes Kory *(Seen and Heard International)*

HÚSVÉT MASCAGNIVAL

A húsvétvasárnapi matiné mélyrehatóan tárta fel az emberi érzelmeket és az isteni törekvéseket, kitörölhetetlen nyomot hagyva mindazokban, akik jelen voltak. (...) A szentmise és a földi dráma egymás mellé állítása lebilincselő ívet adott az előadásnak, tükrözve az emberi létben rejlő kettősségeket. A Magyar Állami Operaház Zenekara precizitással és szenvedéllyel nyújtott kiemelkedő teljesítményt. Az együttes mindkét mű összetett dinamikáját nagyfokú eleganciával kezelte,

biztosítva, hogy minden zenei árnyalat tisztán szólaljon meg. Boldizsár László tenor a *Messa di Gloria* „Gratias agimus tibi” tételét erőteljesen és érzelmekkel telve adta elő, tökéletesen megragadva a mű áhítatos lényegét. Kelemen Zoltán bariton mélységet és súlyt adott a „Qui tollis peccata mundi”-nak, hangja tökéletesen testesítette meg a szöveg irgalomért esdeklő hangulatát. A *Parasztbecsület*ben az énekkar ikonikus húsvéti kórusa volt az est egyik csúcspontja: énekük tökéletes összhangja megragadta a húsvéti ünnep közösségi szellemét. A szólisták az opera összetett karaktereit is rendkívül meggyőzően formálták meg, hitelesen közvetítve a történetet mozgóató nyers érzelmeket. (...) Ez a *Húsvét Mascagnival* koncert több volt pusztá előadásnál: utazás volt az emberi érzelmek spektrumán Mascagni mesterművei segítségével. A Magyar Állami Operaház elkötelezettsége az ilyen mély tartalmú művek magas színvonalú bemutatására ismét megerősítette, hogy a kulturális gazdagság egyik fontos bástyája. Azok számára, akik a hétköznapiít meghaladó zenei élményre vágytak, ez a koncert az opera lélekemelő és lélekmel-engető erejének örök tanúsága volt.

Nadejda Komendatova *(European News Agency)*

PARSIFAL

Almási-Tóth András rendezése friss nézőpontot adott a *Parsifal*nak, kiemelve az opera megváltásról, együtt-érzésről és a szent és profán szerelem közötti küzdelemről szóló témáit. Sebastian Hannak díszlettervező és Izsák Lili jelmeztervező időtlen, mégis modern vizuális világot alkottak, amely teret adott a történet spirituális utazásának kibontakozásához egy egyszerre ismerős és földöntúli térben. Juhász András videóvetítései és Pillinger Tamás fénytervei tovább erősítették az éteri atmoszférát, teljesen magukkal ragadva a közönséget Montsalvat misztikus világába. Halász Péter karmester nagy precizitással és érzékenységgel vezette a Magyar Állami Operaház Zenekarát, Wagner összetett partitúráját magabiztos kézzel irányítva. A zenekar előadását gazdag hangszínvilág és dinamikai sokszínűség jellemezte, hitelesen adva vissza az opera hangulatváltásait a Grál-jelenetek ünnepélyességétől Klingsor birodalmának érzeki csábításáig. A Csiki Gábor vezette kórus erőteljes és egységes teljesítményt nyújtott, hangjuk tökéletes összhangban közvetítette a

Grál-lovagok kollektív vágyakozását és spirituális hevületét. Kovácsházi István tenor Parsifal-alakítása mester-munka volt a karakterfejlődésben: naív ártatlanságból felvilágosult megváltóvá érett, énekesi teljesítménye egyszerre volt árnyalt és magával ragadó. Szántó Andrea mezzoszoprán mélységet és összetettséget adott Kundry szerepének, hangja hitelesen tükrözte a figura gyöttrődését és megváltás utáni vágyát. Szemerédy Károly bariton Klingsorként félelmetes jelenléttel töltötte meg a színpadot, az előadásából áradó fenyegetés és kétségbeesés végig érezhető volt. Bretz Gábor basszus Gurnemanzként stabil erkölcsi iránytűként szolgált az egész opera során, zengő hangja bölcsességet és együttérzést sugárzott. Kálmándy Mihály bariton Amfortasának megformálása megrendítő ábrázolása volt a szenvedésnek és a spirituális válságnak, előadása mély együttérzést váltott ki a közönségből.

Nadejda Komendatova *(European News Agency)*

STUART MÁRIA

Az igencsak tapasztalt és széles körben keresett, díjnyertes Szabó Máté jó hírnévnek örvend, és ez teljes mértékben indokolt az alapján az előadás alapján, amelyet ma este láttunk. Életet lehelt a szinte folyamatosan mozgásban lévő cselekménybe, amelyet a visszafogott, de kellemes hatást kiváltó díszletek és a világítási koncepció is jól kiegészített, de a jelmezekre sem lehetett panasz. Az éneklést tekintve először a két főszereplőt kell megemlítenünk, akik az események középpontjában állnak: Máriát és Erzsébet királynőt, akiket Kolonits Klára szoprán és Balga Gabriella mezzoszoprán alakított. Mindketten kiválóak, erőteljes, mégis árnyalt hanggal rendelkeznek, továbbá magabiztosan mozognak a magas regiszterben, hiszen ezeket a hangokat is rendkívül tisztán énekelték ki. Mindketten mintaszerűen valósították meg szerepüket. Különösen megható volt Mária megjelenítése, például a Talbottal való találkozásakor a második felvonásban, de főképpen az utolsó jelenetben, amikor szolgálólányaival együtt mondott megható imát a kivégzését megelőzően. (...) A férfiakat illetően némi fenntartással kell szólni a Leicestert alakító Juraj Hollý tenorról, mert a magas hangokkal láthatóan küzdött, hangszíne kissé szűknek tűnt. A többieknél viszont nincs mit kifogásolni, és különösen a női kar tagjai teljesítettek kiválóan. Mindenki

csodásan játszott, teljes odaadással, szemmel láthatóan mélyen beleélve magát a szerepébe.

Pierre Waline *(Le Journal Francophone de Budapest)*

Szabó Máté új rendezése sikeresen hangsúlyozta az opera talán legnagyobb erősségét: két hősnőt, akik túllépnek a romantikus női archetípusokon, és erős, összetett, belső ellentmondásokkal teli személyként jelennek meg. (...) Természetesen az este fő attrakciója az ének volt. Az olyan szerepekben, mint Mária és Erzsébet, a technikai felkészültség csupán a kiindulópont. Az énekeseknek képesnek kell lenniük Donizetti díszítéseit és fenséges dallamait karakterközpontú előadásmóddá formálniuk, ha valóban meg akarják ragadni a közönség figyelmét – Kolonits és Balga ebben kivételesen sikeresnek bizonyultak. Kolonits Klára adottságai mintha kifejezetten Mária szerepére lennének szabva. Hangja telt, gazdag, mégis könnyedén megbirkózik a legbonyolultabb fioritúrákkal is, és nem riad vissza attól, hogy áriáit, duettjeit és együtteseit erőteljes, egészséges magas hangokkal zárja le. Mindezek mellett Mária karakterét teljes emberként formálja meg, akiben megférnek a remények, félelmek, és aki nem fél kiállni az igazáért. Balga láthatóan élvezi az ún. *zwischenfach* szerepeket (...). Hangja gazdag és meleg tónusú a közép- és mély fekvésben, ugyanakkor irigylésre méltó felső regisztere is van. (...) Árnyaltan jelenítette meg Erzsébet összetett érzelmi világát. (...) Az előadást ezen az estén Szennai Kálmán vezényelte a zenekari árokból, lendületes, énekesközpontú értelmezésben. Nehéz túlbecsülni az OPERA Zenekarának és Énekkarának kimagasló játékát és énekét, tekintve, hogy a szezon során számos, sokrétű feladat hárul rájuk. A szólamokat mindig biztos, feszes hangzással adják elő, míg a zenekar minden este kész alkalmazkodni az aktuális zenei stílushoz.

Gianmarco Segato *(La Scena Musicale, Kanada)*

Ez az első alkalom, hogy a művet a Magyar Állami Operaházban előadták, méghozzá Szabó Máté rendezésében, aki visszafogott értelmezést választott, a szereplők közötti belső feszültségekre és érzelmekre helyezve a hangsúlyt. Antal Csaba díszlete funkcionális: egy alapkonstrukciót használ, amely márványépítményt idéz, kiegészítve moduláris és mozgatható részekkel, amelyeket szükség szerint be lehet helyezni vagy el

lehet távolítani. Tetszettek az ötletei; minden jelenet-hez olyan elemeket vezet be, amelyek karakteressé tesz-zik azt anélkül, hogy elvonnák a figyelmünket. (...) A két királynő régóta várt (és fiktív) találkozása az opera érzelmi csúcspontja. (...) A találkozóra egy vadászon kerül sor. Hatásos az ötlet, amely szerint a játékkeret először kiürítik, majd a mennyezetről leereszkedő osz-lopokkal töltik meg, ezzel szimulálva a fákat. Kolonits és Balga mesterien adják vissza szerepeik összetett személyiségét ebben a nagyszerű összecsapásban. (...) Szinte az egész szereplőgárda magyar, és rendkívül erős a szereposztás. Kár, hogy ritkán láthatók a buda-pesti Operaházon kívül. Kolonits Klára szoprán olyan Stuart Máriát formál meg, aki hangilág egyszerre fegyelmezett és kifejező, a méltóság és a sebezhetőség között egyensúlyozva alakítása határozottan lenyűgöző volt. A másik szoprán, Balga Gabriella Erzsébet szere-pében elegáns hangszínnel szintén kiváló színvonalon énekelt. (...) Szennai Kálmán érzékeny zenei irányítását precizitás jellemezte, tisztelettel adózva Donizetti bel canto stílusának. A Magyar Állami Operaház Zenekara és Énekkara dinamikus kíséretet biztosított, s egyaránt kiválóan teljesített a lírai pillanatokban és a drámai kontrasztokban, de nem nyomták el az énekeseket. Nagyszerű előadásnak lehettünk tanúi Európa egyik legjobb, nemrég felújított operaházában.

Javier Lillo *(Beckmesser, Spanyolország)*

DON CARLOS

A *Don Carlos* öt kivételes énekes-színészt kíván meg, és a Magyar Állami Operaház szinte minden szempont-ból hozta is ezt az elvárást. Ezúttal talán a férfiak kissé túlszárnyalták a női szólistákat, de összességében nagy-on kiegyensúlyozott volt a társulat, amelynek tagjai rendszeresen énekelnek a színházban. A basszbariton Bretz Gábor, aki jelenleg Párizsban, Brüsszelben és Amszterdamban is aktív nemzetközi karriert fut be, most is megmutatta, miért van ilyen nagy kereslet irán-ta. Fülöp király minden belső konfliktusát, kételyét és uralkodói szigorát csupán vokális eszközökkel, a gesz-tusok legnagyobb gazdaságosságával érzékeltette. Bretz bőkezű, telt hangzást adott, amely sosem volt harsány, és a hangterjedelem teljes spektrumán tökéletesen egyenletesen szólt. A címszerepben Boldizsár László tenor kifogyhatatlan volt a magabiztos, izgalmas han-

gokból. (...) Haja Zsolt bariton kiemelkedő Posa márkí volt. Pusztá vokális szempontból talán az övé volt az est legjobb teljesítménye. Hibátlan legató-ívei lenyűgözőek voltak, különösen a nagy kettős a halál-jelenetben, ahol óriási vokális kockázatot vállalt, frázist frázisba fűzve. Kriszta Kinga szoprán Erzsébetként gyönyörűen, tisztán énekelt, és remekül betöltötte a kiváló akusztí-kájú teret. (...) A szenvedélyes, kétszínű Eboli szerepe mintha Gál Erika mezzoszoprán magnetikus jelenlé-tére és izgalmas hangjára lett volna szabva. A zenekari árokból Halász Péter karmester tovább erősítette hírne-vét mint igazi „opera” karmester. Ezt annak fényében mondhatjuk, ahogyan képes tüzet gyújtani a kiváló zenekarban, amely így hozzájárul ahhoz, hogy szerves része legyen a teljes zenei–drámai élménynek.

Gianmarco Segato *(La Scena Musicale, Kanada)*

A német Frank Hilbrich rendezésében ez a produk-ció elrugaskodik a hagyományos pátosztól, és Verdi drámájának komor, metsző értelmezését kínálja. (...) Volker Thiele díszlete letisztult és funkcionális: fehér lépcsőszerkezet köré épül, amely uralja a teljes teret, néhány pihenővel, ahol a cselekmény zajlik, így teremt-ve meg a hierarchikus vertikálitás és bezártság érzetét. Gabriele Rupprecht jelmezei kerülik az egyértelmű utalásokat különböző korokra, de világosan meghatá-rozzák minden szereplő funkcióját. (...) A magyar tenor, László Boldizsár Don Carlos szerepében technikailag stabil alakítást nyújt, tiszta frazeálással. Haja Zsolt bariton Rodrigo szerepében melegséget és tisztaságot sugároz, jól kitarott dallamívekkel. A nemzetközi hírű magyar basszus, Bretz Gábor II. Fülöp szerepében vokális és színpadi tekintéllyel uralja a színpadot – ő a közönség kedvence. Emlékezetes triót énekelnek a II. felvonásban, amely feltárta a történet alapvető politikai és személyes feszültségeit, megmutatva Carlo és Rodrigo idealizmusa és Fülöp autoriter hatalma közötti konfliktust. Szennai Kálmán zenei irányítása kiegyensúlyozott kapcsolatot teremtett árok és színpad között, a partitúra világos olvasatát kínálva. A zenekar pontosan reagált, a Csiki Gábor által felkészített kórus egységes volt. Nagyon szép teljesítmény. Érdemes kiemelni a drámai szoprán Kriszta Kingát is (Valois Erzsébet szerepében), aki az előadás során egyre erőtel-jesebbé vált.

Javier Lillo *(Beckmesser, Spanyolország)*

IDOMENEO

2023-mal ellentétben a társulat a „szokásos” mezzo-szoprán helyett ezúttal tenort választott Idamante szerepére – követve Mozart saját verzióját, amelyet az opera 1786-os bécsi változatához írt. (...) Egy férfi tenor férfiszerepben teljesen más dramaturgiai dinamikát teremt, és ezzel egyáltalán nem szeretném kisebbíteni azon mezzók érdemeit, akik sikerrel formálták meg Idamantét. Egy női hang természeténél fogva gyakran dinamikailag hajlékonyabb, és könnyebben boldogul a szerep jelentős koloratúrájával. Nem szeretném mez-zók nélkül látni a nadrágszerepeket, mint Idamante, de a fiatal magyar tenor, Szeleczki Artúr sikerét látva (...) ennek a verciónak a hallgatása igazi reveláció volt. Sze-leczkinek gyönyörű hangszíne van, és láthatóan nem jelentett gondot számára a szerep technikai nehézsége, ami ráadásul hosszú, több da capo ária és bonyolult együttesek tarkítja. A fiatal tenor mindezt magabiz-tosan kezelte, talán a II. felvonás végi kvartettben volt érezhető némi feszültség a hangban. Fizikai jelenléte olyan énekes–színészé, aki kellő tapasztalatgyűjtés után minden bizonnyal egyre meggyőzőbb lesz drámai szempontból is. (...) Szemere Zita szoprán elbűvölő Ilia volt, tiszta, gyönyörű hanggal, árnyalt szövegmondás-sal. Tetszett, ahogy pajkosan mosolygott ki az ablakon, miután kidobta Idamantét az ágyából, mert az képtelen volt elköteleződni – az ilyen apró részletek teszik a viszonylag „szabványos” lírai szerepet élő, kerek figurává. Elektra szerepe könnyen elviheti a show-t, amit Topolánszky Laura csaknem meg is tett. Teljesen beleélte magát Almási-Tóth érdekes, de lenyűgöző rendezésébe, miszerint Elektra már eleve sérült, még mielőtt a „járvány” megérkezne. Nyitójelenetétől kezd-ve Elektra vérző, karmolásszerű kézzel áll a színpadon, amelyet végig magasan tart. Topolánszky lenyűgöző magasságát is előnyére fordította, ahogy tántorogva és fennhéjázva emelkedett a „halandók” fölé. Ehhez társult arisztokratikus, gazdag, krémes hangszíne. Minden bizonnyal Donna Anna is ott van a jövőjében! (...) Cser Ádám a megemelt árokból vezette a zenekart, amely lendülettel és stílusérzékkel játszott a pálcája alatt. A kórus meggyőzően alakította a vész áldoza-tait, hitelesen énekeltek és játszottak is. Az *Idomeneo* talán nem olyan ismert cím, mint a *Figaro* vagy a *Don Giovanni*, de önmagában is figyelemre méltó partitúra. Korai Mozart-mű, amely messze túlmutat azon, hogy

csak előrevetítse a későbbi drámai remekműveket. Ez a budapesti előadás ezt a státuszt erősítette meg kiváló zenei teljesítménnyel és hatásos koncepcióval.

Gianmarco Segato *(La Scena Musicale, Kanada)*

A BAJADÉR

A Magyar Nemzeti Balett A *bajadér* című előadása maga a grandiózus, virtuóz, „nagy” klasszikus balett definíciója. Mirzoyan Albert, a társulat balettmestere által készített új változat Marius Petipa 1877-es eredeti-jén alapul, de külön bónuszként tartalmazza a hagyo-mányosan gyakran kihagyott, rekonstruált befejezést is. Az eredmény egy pompás visszatekintés a fényűző, orosz cári balett fénykorára, amely ebben az izgalmas újraélesztésben továbbra is élő és hatásos. Mirzoyan nem törekedett arra, hogy radikálisan újragondolja a darabot. Rózsa István lenyűgöző, festett díszletei és Rományi Nóra színes, csillogó jelmezei teljes mérték-ben a 19. századi orientalista hagyományokat követik. Ez az ő Indiájuk, az a fantáziavilág, amely számtalan korabeli képzőművészt és zeneszerzőt megihletett. (...) A Magyar Nemzeti Balett olyan táncosgárdával büsz-kélkedhet, amely méltó módon tudja előadni A *bajadér* virtuóz szerepeit. Melnyik Tatyjana a címszerepben (Níkia), Beck Maria (Gamzatti) és Scrivener Louis Szol-or szerepében rendelkeznek mindazzal, ami szükséges ahhoz, hogy életet leheljenek ezekbe a karakterekbe, amelyek könnyen üres bábokká válhatnának. Níkia figurája nem mentes a technikai kihívásoktól, de elsősorban olyan táncost kíván, aki képes megszakí-tás nélkül hosszú, kitarott penchékat, bourée-kat és jellegzetes hátrahajlított pózokat előadni – rendszerint Szolor karjaiban emelve. Melnyik mindezt maximális nyugalommal teljesítette, sőt, egyfajta melankolikus árnyalattal ruházta fel előadását, amely tökéletesen illett Níkia tragikus, beteljesületlen szerelmi történeté-hez. (...) Szolorként Scrivener már első megjelenésétől kezdve teljes magabiztosságot sugárzott. Még a műfaj korlátozott drámai eszköztárán belül is egyértelműen kifejezésre juttatta, hogy érzelmei Níkia, nem pedig Gamzatti felé irányulnak, akit apja, a rádzsa kényszerít rá a házasságra. Az egyik csúcspont Szolor harmadik felvonásbeli szólója volt, amelyben Scrivener lenyűgöző sorozatot mutatott be grands jeté-kből és double assemblés en tournant-ból. Mindez a technikai tökélyre

vitt atlétikusság megtestesülése volt. (...) A rekonstruált fináléhoz Mirzoyan Lázár Györgyöt kérte fel, hogy hangszereljen újra részleteket A *bajadér* zeneszerzője, Ludwig Minkus egy elfeledett balettjéből. Ez lehetőséget adott Dobszay Péter karmesternek és kiváló zenekarának arra, hogy drámai, viharos zenével kísérjék a templom pusztulását, amely Níkia és Szolor túlvilági újraegyesülését vezeti be. Noha napjainkban A *bajadér*nak több újragondolt vagy egyszerűsített változata is létezik, a Magyar Nemzeti Balett e grandiózusan megvalósított produkcióját aligha lehet a közeljövőben felülmúlni pompa és művészi színvonal tekintetében. **Gianmarco Segato** (*Bachtrack*, Egyesült Királyság)

Már a taps önmagáért beszélt: rendkívül sikeres bemutató, kétségtelenül emlékezetes este volt. (...) Mirzoyan Albert A *bajadér*-produkciója Petipa nyomán kétség-telenül rendkívül kidolgozott, összetett és költséges előadás. Olyan gazdagon van „megáldva” (szándékosan használok ezt a szót a pusztá „megöltve” helyett) részletekkel – a legtisztább mariinszkiji értelemben –, hogy az ember elgondolkodik, miként tudta a társulat mindezt hat hét próba és felkészülés alatt elsajátítani. Minden aprólékosan hozzájárul a tökéletes történetmeséléshez, amely a legtisztább táncnyelven keresztül jut el a közönséghez – még azokhoz is, akik esetleg nem ismerik a balettet. (...) A társulat lenyűgöző formában van, rendkívül jól tanították be és instruálták. Ráadásul tökéletes egységben léteznek: hajszálpontos precizitás, összhang (nemcsak fizikailag, hanem mentálisan is), koordináció jellemzi a táncosokat, és ez nem csupán a technikára vonatkozik (itt a szó azon értelmezésére utalok, amely sajnós manapság gyakran csak a „bravúrt”, a „cirkuszi” virtuozitást jelenti), hanem a finomabb, árnyaltabb oldalára is: a pontos effacé és écarték a nagyobb kartáncokban, a karok és kezek precíz tartása, a fej meghajlításának módja. Igen, ezek azok az aprónak tűnő részletek, amelyeket a nagy nézőtér felé is közvetíteni kell. Le a kalappal! Szép munka. Radziush Mikalai kivételesen jól alakította a nagy brahmin szerepét. Karizmatikus táncosként minden egyes színpadi megjelenésekor gyakorlatilag magáénak tudhatta a közönség teljes figyelmét. Ez a szerep remek példája annak, hogyan képes egy táncos, még ha a legkevesebb mozdulatanyaggal, visszafo-gott, minimalista eszköztárral dolgozik is, maximális mértékben lekötni a nézőket. (...) Rózsa István díszletei

nemcsak szépek, de monumentálisak is, igazán üdítő élmény látni, ahogy egy templom valóban „összeomlik”, nem pedig mesterséges világítási és számítógépes trükkök révén semmisül meg. Rományi Nóra jelmezei csodások, öröm bennük gyönyörködni, valódi balettjelmezek, minden apró részletükben. Mindez Pillinger Tamás világítástervező nagyszerű munkájának fényében fürdik. Egy este, amelyet a legmagasabb szintű profizmus és művészi igényesség jellemzett. **Ricardo Leitner** (*Attitude Devant*, Ausztria)

A Magyar Állami Operaházban bemutatott A *bajadér*-produkciójával a Solymosi Tamás vezette Magyar Nemzeti Balett az évad végén káprázatos csúcspontot ért el: kilenc előadással, öt különböző szereposztásban repíti a közönséget az egzotikus Indiába. (...) Tatyjana Melnyik kifinomult technikával és kifejező mélységgel formálja meg a templomi táncosnőt, Níkiát, aki rendíthetetlenül szereti Szolort. Törékeny bajadérként különösen az árnyak birodalma jelenetben tűnik ki, amelyben szinte földöntúli látomásként jelenik meg. Riválisát, Gamzattit Beck Maria alakítja igen meggyőzően: királyi tartású, eltökélt nőként láthatjuk, akit féltékenység vezérel. Akaratát mindenképp érvényesíti szeretné, hogy Szolor az övé legyen, még Níkia halála árán is. Egy kollégája sérülése miatt Scrivener Louis rövid idő alatt ugrott be Szolor szerepébe, és lenyűgöző gyorsasággal sajátította el azt. Elegáns vonalakkal, magas ugrásokkal és kifinomult partnermunkával tűnik ki. (...) Kiyota Motomi Aranybálványként remekel hatalmas ugrásaival és színpadi jelenlétével. Kovtun Maxim odaadással játssza Magdaveját, a hű fakírt, Radziush Mikalai pedig meggyőzően kelti életre a nagy brahmint, akit bár belső vívódás gyötör Níkia iránti érzései miatt, végig méltóságteljes marad. (...) A balettkar valamennyi megjelenése közül mindenképp kiemelkedik az árnyak birodalma jelenet, amelyben 32 táncos ereszkedik le négy lejtős rámpán hibátlan arabeszk penchée-ban, hogy abszolút szinkronban folytassa táncát a színpadon. Vonalak, formációk – minden tökéletes, így valóságos vizuális élvezetet jelent. (...) A kivételes balettesthez a nagyszerűen muzsikáló zenekar adta a zenei keretet Dobszay Péter aprólékos vezényletével, a lelkes közönség pedig mennydörgő tapssal jutalmazta az előadást.

Ira Werbowsky (*Der neue Merker*, Ausztria)

ARMIDA

Az első benyomás: nem volt színpad és nézőtér, egyetlen csarnokká alakult a helyszín, a zenekart pedig gyakorlatilag beolvasztották a közönség soraiba három emelvény segítségével, amelyek két oldalt, valamint középen helyezkedtek el, a szereplők pedig ezek között mozogtak. Első pillantásra meglepő választásnak tűnt, de a rendező így kívánta a nézőket bevonni és figyelmüket a cselekményre irányítani. Nem volt semmilyen kellék vagy díszlet, leszámítva egy vetítövásznat, amelyen az elvárásolt erdő jelent meg. Egy olyan előadás jött létre, amely mérföldekre van attól, amit hagyományosan megszokhattunk, főként ha Haydnról van szó. Azonban a művészek elkötelezettsége mindeért kárpótolt. (...) Emily Helenbrook (...) jól alakította szerepét, hol gyengéd volt, hol tüzes. Partnere, a fiatal magyar tenor [Pál Botond] hangja talán még kissé éretlen, de figyelemre méltó teljesítményt nyújtott, és fáradhatatlannak tűnt, holott elejétől a végéig szinte folyamatosan igénybe volt véve. (...) Hogy a jól játszó zenekarról is szó essen – én magam a trombiták és az üstdob között foglaltam helyet –, az együttést a karmester pontos mozdulatokkal irányította, és energikus olvasatát adta a műnek. (...) Amit még érdemes tudni: az este fellépő két csapat a San Diegó-i Opera Neo és a budapesti OperaStúdió tagjai, amelynek célja az, hogy fiatal énekeseket támogasson és szerepeltessen közönség előtt. Így érthető a rendező (egyben az OperaStúdió művészeti vezetőjének) koncepciója, s ebből a szempontból az előadás sikeres volt, ahogyan azt a nézők reakciója is tanúsította.

Pierre Waline (*Le Journal Francophone de Budapest*)